

WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocenacelująca
	Uczeń potrafi:				
Dział 1. Kształt i ruchy Ziemi					
1. Kształt Ziemi. Siatka geograficzna i kartograficzna	• podać nazwę kształtu Ziemi; • opisać siatkę geograficzną i kartograficzną.	• wymienić dowód na kulistość Ziemi; • wskazać elementy siatki geograficznej na globusie i kartograficznej na mapie.	• wymienić dowody na kulistość Ziemi; • wymienić cechy południków i równoleżników.	• wyjaśnić jeden z dowodów na kulistość Ziemi; • określić, z czego wynikają różnice w kształtach siatek kartograficznych.	• wyjaśnić przyczynę różnicy w długości promienia równikowego i biegunowego; • wytłumaczyć, co to jest geoida.
2. Długość geograficzna	• wskazać na mapie półkule, wschodnią i zachodnią; • wskazać na globusie i mapie świata: bieguny, południk zerowy i 180°.	• zdefiniować pojęcia: bieguny, południk zerowy i 180°; • wymienić cechy długości geograficznej.	• wskazać na globusie i mapie świata: bieguny, południk zerowy i 180°; • odczytać wartości długości geograficznej z map o różnych skalach; • wskazać półkulę dla danej długości geograficznej.	• zdefiniować długość geograficzną; • na podstawie wartości długości geograficznej znaleźć odpowiedni południk na mapach w różnych skalach.	• odczytać z mapy wartości długości geograficznej z dokładnością do minut; • omówić znaczenie południka zerowego i 180°.
3. Szerokość geograficzna	• wskazać na mapie półkule, północną i południową; • wskazać na globusie i mapie świata: równik, zwrotniki i koła podbiegunowe.	• zdefiniować pojęcia: równik, zwrotniki i koła podbiegunowe; • wymienić cechy szerokości geograficznej.	• wskazać na globusie i mapie świata: równik, zwrotniki i koła podbiegunowe; • odczytać wartości szerokości geograficznej z map o różnych skalach; • wskazać półkulę dla danej szerokości geograficznej.	• zdefiniować szerokość geograficzną; • na podstawie wartości szerokości geograficznej znaleźć odpowiedni równoleżnik na mapach w różnych skalach.	• odczytać z mapy wartości szerokości geograficznej z dokładnością do minut; • omówić pochodzenie nazw charakterystycznych równoleżników.
4. Określanie położenia w praktyce	• wymienić współrzędne geograficzne; • nazwać główne kierunki geograficzne.	• wskazać, z których linii siatki odczytujemy długość i szerokość geograficzną; • wskazać na mapie główne kierunki geograficzne.	• odczytać współrzędne geograficzne punktu na mapie; • wskazać punkty skrajne różnych obiektów geograficznych; • wskazać, kiedy używamy GPS.	• na podstawie podanych współrzędnych geograficznych odszukać punkt na mapach w różnych skalach; • określić współrzędne geograficzne punktów skrajnych różnych obiektów; • skorzystać z GPS.	• odczytać położenie obszaru; • obliczyć jego rozciągłość południkową i równoleżnikową; • omówić zastosowanie GPS.

AUTORZY: Agnieszka Lechowicz, Maciej Lechowicz, Piotr Stankiewicz, Arkadiusz Głowacz

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocenacelująca
	Uczeń potrafi:				
5. Ziemia we Wszechświecie	określić położenie Ziemi we Wszechświecie, podając nazwę Galaktyki i Układu.	- wymienić elementy Układu Słonecznego; - podać kolejność planet w Układzie Słonecznym.	- określić dzisiejsze poglądy na położenie Ziemi w Układzie Słonecznym; - podać cechy planet i gwiazd.	- omówić teorię geocentryczną; - omówić teorię heliocentryczną.	porównać teorię geocentryczną i heliocentryczną.
6. Ruch obrotowy Ziemi	demonstrować, używając globusa lub tellurium, ruch obrotowy Ziemi.	- wymienić cechy ruchu obrotowego Ziemi; - wskazać kierunek ruchu i zmianę czasu, jaka w związku z nim następuje.	- wyjaśnić cechy ruchu obrotowego Ziemi; - ze zrozumieniem używać pojęć związanych z pozorną wędrówką Słońca po niebie.	zdefiniować pojęcia związane z pozorną wędrówką Słońca po niebie.	wyjaśnić konsekwencje ruchu obrotowego Ziemi dla roślin, zwierząt i człowieka.
7. Czas na Ziemi	- wskazać występowanie różnic czasu słonecznego jako konsekwencji ruchu obrotowego Ziemi; - wskazać zależność czasu słonecznego od położenia na konkretnym południku.	- wymienić rodzaje czasów; - korzystając z mapy stref czasowych, odczytać godzinę we wskazanych miejscach na Ziemi.	- określić strefy czasowe, w których znajduje się Polska; - określić różnicę czasu na wschód i na zachód od Polski.	wyjaśnić potrzebę wprowadzenia czasu strefowego i urzędowego.	obliczyć różnicę czasu słonecznego dla dowolnych punktów na Ziemi.
8. Ruch obiegowy Ziemi	- zademonstrować, używając globusa lub tellurium, ruch obiegowy Ziemi; - określić ramy czasowe astronomicznych pór roku.	- wymienić cechy ruchu obiegowego Ziemi; - używać pojęcia związane z ruchem obiegowym Ziemi; - wymienić astronomiczne pory roku jako następstwo ruchu obiegowego Ziemi.	- wymienić daty przesileni; - wskazać zależności między dniami przesileni a porami roku.	przedstawić zmiany w oświetleniu Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku.	- omówić konsekwencje zmiany oświetlenia Ziemi; - przeanalizować wysokość Słońca nad horyzontem w różnych porach roku w najbliższym otoczeniu.
9. Strefy oświetlenia Ziemi	- wymienić strefy oświetlenia Ziemi; - wskazać ich zasięg na mapie, globusie.	- omówić rejony występowania poszczególnych stref oświetlenia Ziemi; - wymienić krainy geograficzne należące do danej strefy.	- wymienić cechy poszczególnych stref oświetlenia Ziemi; - wskazać krainy geograficzne należące do danej strefy.	- wyjaśnić różnice wynikające z różnego oświetlenia Ziemi w poszczególnych strefach; - wskazać konsekwencje przyrodnicze różnego oświetlenia terenu w różnych strefach.	wyjaśnić związek między ruchem obiegowym Ziemi a strefami oświetlenia, strefowym zróżnicowaniem klimatu i krajobrazów na Ziemi.
10. Podsumowanie działu					

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocenacelująca
	Uczeń potrafi:				
Dział 2. Geografia Europy					
11. Europa na mapie fizycznej	• podać wielkość powierzchni Europy; • wymienić i krótko opisać najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Europy – duże zróżnicowanie ukształtowania powierzchni, silne rozwinięcie linii brzegowej, dominację obszarów nizinnych oraz położenie na umiarkowanych szerokościach geograficznych.	• wskazać na mapie i nazwać główne morza i ocean otaczające Europę; • określić cechy charakterystyczne dla danego pasa rzeźby.	• wskazać na mapie i nazwać największe wyspy i półwyspy Europy; • wskazać i nazwać skrajne punkty na mapie Europy.	• scharakteryzować typy wybrzeży występujące w Europie i wskazać ich przykłady na mapie; • wskazać na mapie i podać nazwy obiektów geograficznych, wzdłuż których przebiega umowna granica między Europą i Azją.	• wskazać na mapie główne pasma górskie i podać ich najwyższe szczyty; • scharakteryzować środowisko geograficzne dowolnej części Europy, korzystając z mapy fizycznogeograficznej.
12. Europa na mapie politycznej	• wskazać na mapie politycznej państwa Europy.	• podać przykłady państw niepodległych, terytoriów zależnych oraz państw nieuznawanych na arenie międzynarodowej.	• podać stolicy państw Europy; • wskazać na mapie regiony geopolityczne i podać przykłady państw do nich należących.	• przedstawić historyczne procesy mające wpływ na współczesny obraz polityczny Europy: wojny, kolonializm. • podać przykłady konfliktów, które doprowadziły do powstania nowych państw w Europie.	• przedstawić historyczne uwarunkowania istniejącego podziału na Europę Zachodnią i Wschodnią. • ocenić trwałość granic w Europie.
13. Unia Europejska	• wskazać na mapie państwa należące do Unii Europejskiej; • klasyfikować wskazane zjawiska zachodzące w krajach należących do Unii Europejskiej na społeczne i gospodarcze.	• wyjaśnić, na czym polega integracja państw w ramach Unii Europejskiej; • na przykładzie Polski podać korzyści wynikające z integracji w ramach UE.	• na wybranych przykładach ocenić korzyści i zagrożenia wynikające ze wspólnej polityki w ramach Unii Europejskiej (np. wspólna polityka rolna, wspólna waluta).	• wymienić przykłady społecznych i gospodarczych przemian, które nastąpiły w krajach Unii Europejskiej, będących skutkiem integracji.	• opisać kolejne etapy integracji Europejskiej od Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali po Unię Europejską w obecnym kształcie.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
14. Trochę geologii – Islandia	- wskazać na mapie tematycznej płyty litosfery i ich granice; - opisać położenie Islandii na granicach płyt litosfery.	- opisać zjawiska zachodzące wzdłuż grzbietu śródoceanicznego na oceanie Atlantyckim; - wyjaśnić znaczenie terminów: wulkanizm, trzęsienia ziemi.	- wymienić skutki, jakie dla mieszkańców Islandii wynikają z położenia na granicy płyt litosfery; - wyjaśnić znaczenie terminu gejzer; - opisać mechanizm powstawania gejzerów.	- opisać związek między położeniem na granicy płyt litosfery a występowaniem wulkanów i trzęsień ziemi; - opisać powstawanie grzbietu śródoceanicznego i doliny ryftowej.	na podstawie mapy tematycznej wskazać inne miejsca w Europie położone na granicy płyt litosfery i opisać zależność między położeniem a występowaniem wulkanizmu i trzęsień ziemi.
15. Klimaty Europy	- wymienić czynniki, które wpływają na klimat Europy; - wymienić strefy klimatyczne, w których położona jest Europa.	podać przykłady modyfikacji klimatu strefowego przez czynniki klimatotwórcze.	- wskazać na mapie orientacyjnej zasięg stref klimatycznych; - podać przykłady obszarów o klimacie astrefowym.	- wskazać na mapie Europy miejsca, w których przebieg granic stref klimatycznych został zmodyfikowany przez czynniki klimatotwórcze; - wyjaśnić znaczenie czynników klimatotwórczych w tworzeniu klimatu.	określić na podstawie mapy klimatycznej Europy strefę klimatyczną i cechy klimatu danego kraju Europy.
16. Ludzie w Europie	- wymienić czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Europie; - wymienić przykłady ludów zamieszkujących Europę; - wyjaśnić przyczyny dużej imigracji do Europy.	- podać przykłady świadczące o dużym zróżnicowaniu ludów Europy; - wyjaśnić przyczyny starzenia się społeczeństwa Europy.	- wyjaśnić przyczyny zróżnicowania ludów Europy; - podać przykłady państw, na terenie których przebywa duża liczba imigrantów.	- podać przykłady państw o dużym wewnętrznym zróżnicowaniu językowym i kulturowym. - opisać konsekwencje zróżnicowania demograficznego społeczeństwa Europy.	- ocenić sytuację demograficzną Europy; - podać przykłady prorodzinnych rozwiązań w krajach europejskich.
17. Londyn i Paryż – wielkie miasta Europy	- na podstawie ilustracji porównać centra i przedmieścia Londynu i Paryża; - przyporządkować główne funkcje do właściwych części wielkich metropolii (dzielnice centralnych i peryferyjnych).	- podać podstawowe cechy wielkich metropolii (np. duża liczba ludności, wysoka gęstość zaludnienia i zabudowy); - wyjaśnić przyczyny szybkiego rozwoju Londynu i Paryża; - podać przykłady atrakcji turystycznych Londynu i Paryża.	- na podstawie map porównać położenie i kierunki rozwoju przestrzennego Londynu i Paryża; - scharakteryzować wybrane cechy demograficzne ludności Londynu i Paryża; - wyjaśnić znaczenie transportu zbiorowego w funkcjonowaniu wielkich metropolii.	- podać przykłady cech różniących Londyn i Paryż; - wymienić i ocenić pozytywne i negatywne aspekty zamieszkiwania w wielkiej metropolii.	- wyjaśnić pojęcie rewitalizacji miast; - określić przyczyny rewitalizacji miast lub ich fragmentów; - na przykładzie Londynu zaprezentować pozytywne skutki rewitalizacji miast.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
18. Różne oblicza rolnictwa – Dania i Węgry	- wyjaśnić, czym zajmuje się rolnictwo, wymienia produkty pochodzące z upraw roślin i chowu zwierząt; - wskazać na mapie i opisać położenie w Europie Danii i Węgier.	- opisać warunki naturalne, od których zależy rozwój rolnictwa; - na podstawie klimatogramów porównać warunki klimatyczne w Danii i na Węgrzech.	- na podstawie map tematycznych porównać warunki naturalne panujące w Danii i na Węgrzech; - opisać rolnictwo Danii i Węgier, uwzględniając główne uprawy i chów zwierząt oraz wydajność rolnictwa.	porównać cechy rolnictwa Danii i Węgier, uwzględniając zarówno warunki naturalne, uwarunkowania pozaprzrodnicze, główne kierunki upraw i chowu oraz wydajność rolnictwa.	opisać wybrane produkty lub potrawy pochodzące z Danii i Węgier i wyjaśnić ich związek z kierunkiem rozwoju rolnictwa w danym kraju.
19. Produkcja energii w Europie	- wymienić źródła energii; - wskazać przykłady państw wykorzystujących określone źródła energii.	- określić odnawialność danego źródła energii; - wskazać kraje Europy zasobne w surowce energetyczne.	wymienić i uzasadnić, które kraje mają sprzyjające warunki przyrodnicze do rozwoju różnych form energetyki odnawialnej.	- ocenić czy struktura produkcji energii w danym kraju jest nowoczesna i przyjazna środowisku; - wykazać związek między cechami środowiska przyrodniczego wybranego kraju Europy a wykorzystaniem różnych źródeł energii.	ocenić perspektywę energetyczną wybranego kraju i całej Europy.
20. Francja – nowoczesna gospodarka	- podać przykłady nowoczesnych gałęzi przemysłu rozwiniętych we Francji; - podać przykłady nowoczesnych usług rozwiniętych we Francji.	- opisać strukturę zatrudnienia we Francji; - podać przykłady produktów przemysłowych, które Francja eksportuje do innych krajów.	- wyjaśnić pojęcie nowoczesne technologie; - wymienić cechy nowoczesnego przemysłu na przykładzie przemysłu francuskiego; - wymienić co najmniej trzy cechy nowoczesnej gospodarki Francji.	- ocenić rolę nowoczesnej energetyki w rozwoju gospodarczym Francji; - ocenić rolę nowoczesnego transportu w rozwoju gospodarczym Francji.	- wyjaśnić znaczenie wydajności pracy w nowoczesnej gospodarce; - przedstawić proces produkcji w nowoczesnych zakładach przemysłowych na przykładzie francuskich zakładów lotniczych.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocenacelująca
	Uczeń potrafi:				
21. Europa Południowa – turystyczny raj	• wyjaśnić pojęcie „turystyka”; • wskazać na mapie europejskie państwa leżące nad Morzem Śródziemnym; • wskazać na mapie półwyspy: Iberyjski, Apeniński i Bałkański.	• opisać główne walory środowiska przyrodniczego basenu Morza Śródziemnego; • wyjaśnić różnice między turystka masową, kwalifikowaną i agroturystyką; • wyjaśnić różnice między turystyką krajoznawczą i wypoczynkową.	• przedstawić cechy charakterystyczne rzeźby terenu i warunki klimatyczne w państwach basenu Morza Śródziemnego; • ocenić klimat śródziemnomorski, pod kątem przydatności dla turystyki.	• scharakteryzować problemy społeczno-gospodarcze państw basenu Morza Śródziemnego. • wymienić największe atrakcje antropogeniczne w krajach Europy Południowej i powiązać je z określonym rodzajem turystyki.	• podać przykład państwa Europy Południowej, wskazując na zależność rozwoju turystyki od środowiska przyrodniczego; • wskazać i uzasadnić kierunek przyszłego rozwoju branży turystycznej w krajach Europy Południowej.
22. Podsumowanie działu					
Dział 3. Sąsiedzi Polski					
23. Niemcy – przemiany przemysłu	• na podstawie ilustracji opisać wygląd zakładów przemysłowych w XIX w. oraz obecnie; • podać przykłady gałęzi przemysłowych rozwijanych Nadrenii Północnej-Westfalii w XIX w. oraz obecnie.	• wymienić przyczyny restrukturyzacji przemysłu Nadrenii Północnej-Westfalii; • nazwać surowce naturalne, dzięki którym rozwinęły się pierwsze zakłady przemysłowe Nadrenii Północnej-Westfalii.	• wymienić trzy cechy niemieckiego przemysłu, dzięki którym ten sektor stał się podstawą niemieckiej gospodarki; • porównać wpływ zakładów przemysłowych na środowisko przyrodnicze Nadrenii Północnej-Westfalii dawniej i obecnie.	• wyjaśnić przyczyny zmian poziomu bezrobocia w Nadrenii Północnej-Westfalii w czasie trwania restrukturyzacji przemysłu; • wykazać związek pomiędzy unowocześnianiem przemysłu a działalnością ośrodków badawczych i uczelni wyższych.	• ukazać korzyści z podjęcia prac nad odnawialnymi źródłami energii i magazynowaniem energii w ośrodkach badawczych Nadrenii Północnej-Westfalii; • prognozować dalsze kierunki rozwoju zakładów przemysłowych Nadrenii-Północnej Westfalii.
24. Walory turystyczne Litwy i Białorusi	• wymienić przykłady atrakcji turystycznych Litwy i Białorusi • podać nazwy stolic Litwy i Białorusi.	• opisać krajobrazy Litwy i Białorusi, które stanowią walory turystyczne tych krajów; • podać przykłady obiektów wpisanych na listę UNESCO znajdujących się na Litwie i Białorusi.	• zaprezentować atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi związane z polskim dziedzictwem kulturowym; • wyjaśnić znaczenie Wilna i Ostrej Bramy dla budowania i zachowania polskiego dziedzictwa kulturowego na Litwie.	• wymienić cechy wyróżniające środowisko geograficzne Litwy i Białorusi; • zaplanować wycieczkę na Litwę i Białoruś, uwzględniając atrakcje kulturowe i przyrodnicze.	• porównać stopień trudności organizacji wycieczki na Litwę i na Białoruś, biorąc pod uwagę konieczność przekroczenia granicy UE; • zachęcić do odwiedzenia Litwy i Białorusi, używając merytorycznych argumentów.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
25. Atrakcje turystyczne Czech i Słowacji	- opisać na podstawie mapy fizycznej Europy położenie i główne krainy geograficzne Czech i Słowacji; - wyjaśnić, czym są atrakcje turystyczne; - sklasyfikować atrakcje turystyczne na przyrodnicze i kulturowe.	- wymienić potrzeby i oczekiwania turystów; - połączyć potrzeby i oczekiwania turystów z wybranymi atrakcjami turystycznymi Czech i Słowacji.	przygotować listę atrakcji turystycznych Czech i Słowacji dla wybranych grup turystów (np. młodzieży, seniorów).	- opisać przyrodnicze i kulturowe atrakcje turystyczne Czech i Słowacji; - uzasadnić konieczność ochrony walorów przyrodniczych, np. poprzez wpisanie na listę światowego dziedzictwa UNESCO.	wymienić i wskazać na mapie zabytki Czech i Słowacji wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO.
26. Ukraina w czasach przemian	- na podstawie mapy opisać położenie Ukrainy względem Polski i innych państw; - wymienić trzy trudności społeczne, gospodarcze i polityczne, z którymi Ukraina zmagą się w ostatnich latach.	- wymienić przykłady przemian politycznych i gospodarczych, jakie nastąpiły na Ukrainie po uzyskaniu niepodległości w 1991 r.; - na podstawie wykresu porównać rozwój gospodarczy Polski i Ukrainy; - podać przyczyny wyludnienia się Ukrainy.	- wyjaśnić negatywny wpływ korupcji na rozwój gospodarczy krajów na przykładzie Ukrainy; - opisać przebieg rewolucji ukraińskiej w 2013 r.; - wskazać na mapie regiony Ukrainy, w których toczą się konflikty zbrojne.	- przedstawić problemy relacji Ukrainy z Rosją; - ocenić aneksję Krymu, biorąc pod uwagę jej uwarunkowania prawne i polityczne oraz wpływ na stabilność w Europie Środkowo-Wschodniej; - ukazać złożoność sytuacji społecznej na Ukrainie w kontekście jej integracji z UE lub Rosją.	- zaproponować działania, których podjęcie poprawiłoby sytuację społeczną, gospodarczą i polityczną na Ukrainie; - zaprezentować własne stanowisko na temat postawy, jaką powinna obrać Polska w relacjach z Ukrainą.
27. Rosja – od Bałtyku po Ocean Spokojny	- wskazać i opisać na podstawie mapy fizycznej położenie Rosji; - omówić rozmieszczenie głównych krain geograficznych Rosji; - odczytać z mapy gospodarczej nazwy głównych surowców wydobywanych w Rosji.	- opisać na podstawie klimatogramów klimat w różnych częściach Rosji; - na podstawie mapy gospodarczej omówić rozmieszczenie surowców mineralnych Rosji.	- opisać zróżnicowanie środowiska przyrodniczego Rosji; - scharakteryzować gospodarkę Rosji.	wyjaśnić pozytywny i negatywny wpływ warunków naturalnych na życie mieszkańców Rosji.	uzasadnić, na przykładzie Rosji, że struktura importu i eksportu może świadczyć o poziomie rozwoju gospodarczego kraju.

AUTORZY: Agnieszka Lechowicz, Maciej Lechowicz, Piotr Stankiewicz, Arkadiusz Głowacz

28. Wzajemne relacje Polski i jej sąsiadów	• wskazać na mapie i nazwać państwa sąsiadujące z Polską; • podać przykłady działań realizowanych przez Polskę wspólnie z sąsiednimi krajami.	• uzasadnić konieczność utrzymywania dobrych stosunków z sąsiednimi krajami; • wymienić przykłady trudnych wydarzeń z przeszłości, które mają wpływ na współczesne relacje Polski z sąsiednimi krajami.	• scharakteryzować wzajemne relacje Polski z Rosją i Niemcami; • opisać korzyści płynące ze współpracy Polski z sąsiednimi państwami – członkami NATO i UE; • podać przykłady wpływu relacji Polski z sąsiadami na życie ucznia szkoły podstawowej w Polsce.	• scharakteryzować wzajemne relacje Polski z Ukrainą, Litwą, Czechami i Słowacją; • porównać relacje Polski z Niemcami i Rosją; • opisać powiązania gospodarcze Polski z wybranymi sąsiadami.	• ocenić zmianę relacji polsko-niemieckich w okresie od drugiej wojny światowej do czasów współczesnych; • zaproponować działania mające na celu zapobieganie mowie nienawiści i eskalacji napięć w relacjach Polski z Ukrainą i Rosją.
29. Podsumowanie działu					